

Økonomiske resultater for bedrifter med hovedproduktion planteavl 2019

Forfattere: Ove Lund og Michael Højholdt

SEGES Erhvervsøkonomi

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Driftsresultatet i 2019 blev i gennemsnit på 716.000 kr. pr. heltidsplanteavlsbedrift. Resultatet er 422.000 kr. bedre end det, der blev opnået i det tørkeplagede 2018, hvilket bl.a. skyldes væsentlig bedre høstudbytter i 2019.

Introduktion

Denne rapport giver en analyse af planteproduktionens økonomiske resultater i 2019, ligesom der gives et overblik over økonomien i planteproduktionen over de seneste 10 år. Der er desuden en detaljeret analyse af omkostninger til maskiner og arbejde i planteproduktionen.

Liste over tabeller

Tabel 1. 5 års udvikling i indtjeningen for planteavlsbedrifter	3
Tabel 2. 5 års udvikling i nøgletal for planteavlsbedrifter	5
Tabel 3. Resultater for heltidsbedrifter med planteavl opdelt efter driftsform og størrelse i 2019	6
Tabel 4. Nøgletal for heltidsbedrifter med planteavl opdelt efter driftsform og størrelse, 2019	7
Tabel 5. Investerings- og finansieringsbehov for heltidsbedrifter med planteavl, 2019	8
Tabel 6. Ti års udvikling i resultaterne for heltidsbedrifter med planteavl	9

Tabel 7. Udvikling i maskinomkostninger 2010 til 2019, bedrifter med korn, raps og frø	16
Tabel 8. Spredning i maskinomkostninger, bedrifter med salgsafgrøderne korn, raps og frø	19
Tabel 9. Variationen i maskinomkostninger	20

Liste over figurer

Figur 1. Udvikling i pris for dieselolie, salgspris foderhvede og gødning i perioden 2012-2018	4
Figur 2 Resultatopgørelse opdelt efter driftsform og bedriftsstørrelse	7
Figur 3 Udvikling i omkostninger 2010-2019 i årets priser (ikke korrigeret for prisudvikling).....	11
Figur 4 Udvikling i dækningsbidrag inklusive EU-støtte og driftsresultat 2010-2019 i årets priser	12
Figur 5 Dækningsbidrag tillagt EU-støtte i kr. pr. ha for årene 2011 til 2019	13
Figur 6 Spredningen af maskinomk. inkl. arbejde på planteavls- og svineavlbedrifter	15
Figur 7 Spredning i maskinomkostninger inkl. arbejde på kvægbedrifter	15
Figur 8 Maskinomkostninger korrigeret for den almindelige prisudvikling 2010-2019	17
Figur 9 Omkostninger til maskiner og arbejde i intervaller af 100 ha, og vist i stigende orden.....	18
Figur 10 Opdelte maskinomk. fordelt på omk.grupper og suppleret med maskinsaldoen pr. ha.....	19
Figur 11 Maskinomkostninger pr. ha som funktion af arealet for driftsgrensanalyser	21
Figur 12. Gns. omkostninger til maskiner og arbejde inkl. maskinstation 2010-2019.....	22

Totaløkonomien for planteavlsbedrifter i 2019 er analyseret ud fra årsrapporter indberettet til SEGES' Økonomidatabase. Bedrifterne i datamaterialet opfylder kriterierne for at være heltidsplanteavlsbedrifter, hvor mindst 50 procent af standardomsætningen stammer fra planteproduktion. Standardomsætning beregnes ud fra produktionsomfang og "normalt" bruttoudbytte fra den enkelte produktionsgren. For de mindste bedrifter (under 100 ha) i nærværende analyse er der en større andel af højværdiafgrøder i forhold til de større bedrifter. Dette gør, at man ikke direkte kan sammenligne økonomien for bedrifter under 100 ha med andre heltidsplanteavlsbedrifter.

Definitioner

Dækningsbidraget beregnes som bruttoudbyttet minus stykomkostninger, mens resultat af primær drift beregnes som dækningsbidrag fratrukket kapacitetsomkostninger.

Driftsresultatet beregnes som resultat af primær drift plus afkoblet EU-støtte, minus finansieringsomkostninger landbrug – herunder nettorenter, nettoforpagtningsudgifter og nettotab på værdipapirer.

Opgørelsen af økonomien er i modsætning til perioden 2014-2018 foretaget på vejede data, hvorfor der vil være mindre afvigelser for værdier for disse år ved sammenligning med tidligere udgivet materiale.

Definition af driftsresultat	
bruttoudbytte	
-	<i>stykomkostninger</i>
= dækningsbidrag (DB)	
-	<i>kapacitetsomkostninger</i>
= resultat af primær drift	
+	<i>afkoblet EU-støtte</i>
-	<i>finansieringsomkostninger</i>
= driftsresultat (før ejeraflønning mv.)	

I 2019 opnåede den gennemsnitlige planteavlsbedrift et økonomisk resultat, der var væsentligt bedre end i 2018.

Bruttoudbyttet steg i 2019

Tabel 1 viser resultaterne for planteavlsbedrifter med heltidsbeskæftigelse. I 2019 dyrkede de 865 opgjorte bedrifter 245 hektar i gennemsnit. Bruttoudbyttet for gennemsnitsbedriften som helhed (inklusive andre produktionsgrene end planteavl) var i 2019 på godt 3,9 mio. kr. pr. bedrift i gennemsnit, svarende til godt 16.000 kr. pr. ha., hvilket svarer til en stigning på ca. 13 procent i forhold til 2018. Ændringen i indtjeningen hænger primært sammen med lave høstudbytter i 2018 pga. den langvarige tørke.

Tabel 1 – 5 års udvikling i indtjeningen for planteavlsbedrifter.

Tabel 1. 5 års udvikling i indtjeningen for planteavlsbedrifter

Tabel 1 - 5 års udvikling i indtjeningen for planteavlsbedrifter

År	2015	2016	2017	2018	2019
Antal regnskaber	982	985	1.010	862	865
Landbrugsareal, ha	226	223	227	229	245
- heraf forpagtet ha	89	76	85	86	99
Hkg kerne i korn pr. ha ¹	68	61	67	49	70
Totaløkonomi i 1.000 Kr.					
Bruttoudbytte	3.440	3.155	3.258	3.265	3.932
Stykomkostninger	1.049	1.098	996	1.001	1.153
Dækningsbidrag	2.390	2.056	2.262	2.264	2.779
- heraf mark	1.978	1.592	1.771	1.833	2.347
Kontante kapacitetsomkostninger	1.255	1.264	1.160	1.280	1.349
- heraf løn	307	321	249	273	283
- heraf maskinstation	206	199	203	231	283
Afskrivninger mv.	472	528	495	494	502
Resultat primær drift	664	265	607	490	927
Afkoblet EU-støtte	537	509	503	511	548
Finansieringsomkostninger	788	727	717	708	759
Driftsresultat	413	47	393	294	716
Driftsres. efter ejerløn mv. ²	127	-245	-4	-105	322
Likviditet før anlægsinvesteringer	615	618	750	772	862
Aktiver, ultimo	40.158	41.166	40.284	39.953	40.794
Gæld, ultimo	20.756	22.456	22.251	21.859	22.296
Hensættelser, ultimo	4.504	5.441	5.222	5.395	5.408
Egenkapital, ultimo	14.898	13.269	12.812	12.700	13.089

¹ Udbytte vægtet efter dyrket areal i vårbyg, vinterbyg, vårhvede, vinterhvede, rug, tritcale og havre

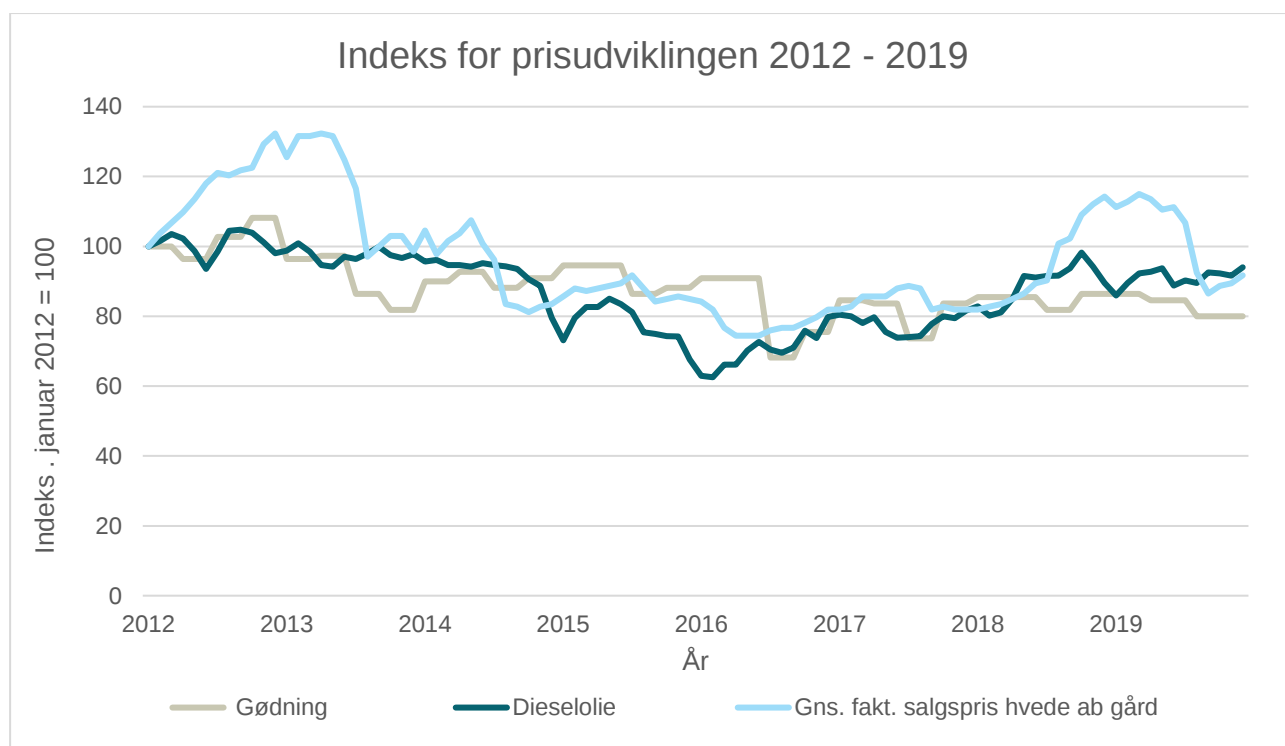
² Ejerløn mv. indeholder ejerfamiliens løn og korrigerer for værdiændring på stambesætning

Højere dækningsbidrag trods stigning i stykomkostninger

Stykomkostningerne steg fra 2018 til 2019 med 152.000 kr. og udgør i gennemsnit ca. 1,15 mio. kr. Da bruttoudbyttet steg med 667.000 kr., blev dækningsbidraget 515.000 kr. højere pr. bedrift i 2019 sammenlignet med 2018.

I figur 1 ses indeks for prisudviklingen for gødning, dieselolie og hvede i perioden 2012 til 2019 med januar 2012 som indeks 100. Prisen på dieselolie og gødning har som gennemsnit været ret stabil i perioden 2017 til 2019, mens kornprisen steg i høst 2018 og holdt indeks 110-115 frem til høst 2019. I 2019 var den gennemsnitlige afregningspris for hvede ab gård 136 kr. pr. hkg, i januar 2019 var prisen 148 kr. pr. hkg, og i december 2019 var den 122 kr. pr. hkg.

Figur 1 Udvikling i pris for dieselolie, salgspris foderhvede og gødning i perioden 2012-2018 med 2012 som indeks 100. Kilde: Danmarks Statistik (gødning) og farmtalonline.dk (dieselolie og hvede).

Kapacitetsomkostninger faldt

De samlede kapacitetsomkostninger steg 69.000 kr. i 2019. Omkostninger til maskinstation steg totalt pr. bedrift i gennemsnit med 52.000 kr. svarende til ca. 23 procent, og der var mindre stigninger i løn og afskrivninger.

Driftsresultat stærkt forbedret

Resultatet af den primære drift blev på 927.000 kr. pr. bedrift – eller ca. 3.800 kr. pr. ha i gennemsnit. Det er en stigning i resultat af primær drift på 437.000 kr. fra 2018 til 2019. Dette kan sammenholdes med, at resultatet fra 2017 til 2018 faldt med 117.000 kr.

Finansieringsomkostninger er steget med 51.000 kr. pr. bedrift fra 2018 til 2019, hvilket svarer til en stigning på 7-8 procent. Den afkoblede EU-støtte steg med 37.000 kr. til 548.000 kr.

Samlet er alle omkostningerne steget med ca. 8 pct. i forhold til 2018. Heraf kan de 7 pct. henføres til en stigning i antallet af dyrkede ha, således at den egentlige omkostningsstigning pr. ha kan omregnes til ca. 1 pct. eller 1,50 kr. pr. ha. Forbedringen i resultat af primær drift skal primært findes i et bedre bruttoudbytte som følge af højere udbytter og bedre afregningspriser på korn.

Driftsresultatet på 716.000 kr. i 2019 er 422.000 kr. bedre end i 2018, og dette resultat giver mulighed for aflønning af ejers egen arbejdsindsats. Som det fremgår af nøgletalsoversigten i tabel 2, er særligt afkastningsgrad, overskudsgrad og kapacitetsgrad udviklet i positiv retning i 2019.

Tabel 2 – 5 års udvikling i nøgletal for planteavlsbedrifter

Tabel 2. 5 års udvikling i nøgletal for planteavlsbedrifter

Tabel 2 - 5 års udvikling i nøgletal for planteavlsbedrifter

År	2015	2016	2017	2018	2019
Afkastningsgrad landbrug, %	1,6	0,4	1,1	0,7	1,9
Soliditetsgrad, %	37,1	32,2	31,8	31,8	32,1
Overskudsgrad landbrug, %	15,8	4,8	11,4	7,7	16,8
Dækningsgrad, %	69,8	64,3	69,6	69,5	71,1
Kapacitetsgrad, %	118,7	98,5	110,2	104,3	123,6

Afkastningsgraden viser forrentningen af den investerede kapital. Den gennemsnitlige afkastningsgrad er på 1,9%.

Soliditetsgraden viser bedriftenes egenkapital i forhold til deres samlede aktiver. I gennemsnit var den på 32,1 pct. Soliditetsgraden for planteavlere ser fornuftig ud og viser, at de er forholdsvis modstandsdygtige overfor en periode med tab.

Overskudsgraden viser, hvor stor en del af bruttoudbyttet der er tilbage, efter at driftsomkostninger er dækket, og hvad der er tilbage til aflønning af kapitalen. I gennemsnit var overskudsgraden på 16,8 pct. i gennemsnit.

Dækningsgraden viser forholdet mellem omsætning og faste omkostninger. Dækningsgraden angiver dermed, hvor meget af virksomhedens omsætning der er tilbage til at dække de faste omkostninger. I 2019 var den på 71,1 pct. i gennemsnit.

Kapacitetsgraden angiver, hvor mange gange dækningsbidraget kan dække kontante kapacitetsomkostninger og afskrivninger. Kapacitetsgraden blev i 2019 i gennemsnit 123,6 pct. og steg dermed væsentligt fra 104,3 pct. i 2018.

Resultater opdelt på bedriftsstørrelse

Tabel 3 viser driftsresultaterne for heltidsplanteavlsbedrifter som gennemsnit for økologisk og konventionel produktion samt for konventionel produktion opdelt i fire størrelsesgrupper baseret på det samlede, dyrkede areal inklusive forpagtninger.

Tabel 3. Resultater for heltidsbedrifter med planteavl opdelt efter driftsform og størrelse i 2019. Bemærk størrelsesgrupper er ændret i forhold til tidligere års opgørelser.

Tabel 3. Resultater for heltidsbedrifter med planteavl opdelt efter driftsform og størrelse i 2019

Tabel 3 - Resultater for heltidsbedrifter med planteavl opdelt efter størrelse, 2019.

Antal ha	Konventionel	Økologi	Konventionel			
			0-100	100-300	300-600	600+
Antal regnskaber	812	53	112	557	145	51
Landbrugsareal, ha	246	228	73	177	415	772
- heraf forpagtet, ha	97	115	7	53	184	505
Areal med lerjord, %	57,0	46,0	62,7	61,3	58,5	39,5
Areal med højtærtafrøder, % ¹	4,0	6,9	11,0	3,7	3,4	5,4
Totaløkonomi i 1.000 kr.						
Bruttoudbytte	4.009	2.893	1.714	2.838	6.285	12.631
Stykomkostninger	1.197	557	535	826	1.761	3.952
Dækningsbidrag	2.812	2.337	1.179	2.011	4.524	8.679
- heraf DB mark	2.388	1.785	816	1.668	3.869	7.839
Kontante kapacitetsomkostninger	1.371	1.059	686	975	2.104	4.301
- heraf løn	290	191	209	138	547	1.174
- heraf maskinstation	279	341	92	230	370	944
Afskrivninger mv.	512	373	200	382	796	1.459
Resultat af primær drift	929	905	293	654	1.624	2.919
Afkøbet EU-støtte	549	533	168	404	915	1.676
Finansieringsomkostninger	757	790	132	479	1.352	3.119
Driftsresultat	721	649	329	579	1.187	1.476
Ejer aflønning	397	401	374	391	422	431
Driftsresultat efter ejerløn mv.²	327	261	-45	191	769	1.058
Likviditet før anlægsinvesteringer	884	558	405	646	1.435	2.291
Aktiver, ultimo	41.635	29.430	19.561	33.023	67.683	81.833
Gæld, ultimo	22.704	16.789	8.061	16.874	40.066	52.869
Hensættelser, ultimo	5.546	3.548	3.612	4.650	8.789	6.607
Egenkapital, ultimo	13.385	9.092	7.887	11.499	18.828	22.357
kr. pr. ha						
Bruttoudbytte bedriftsniveau	16.288	12.711	23.556	16.002	15.160	16.361
Dækningsbidrag bedriftsniveau	11.424	10.265	16.204	11.341	10.911	11.242
Resultat af primær drift	3.774	3.976	4.023	3.687	3.916	3.781
Driftsresultat	2.930	2.849	4.517	3.265	2.862	1.912

¹ Højtærtafrøder er defineret som fabriksroer, spisekartofler, tidlige spisekartofler, læggekartofler, konsumært, grønsager, frugt, bær og andet gartneri

² Ejerløn mv. inderholder ejerfamiliens løn og korrigerer for værdiændring på stambesætning

Driftsresultatet er positivt for såvel den konventionelt som den økologisk drevne gennemsnitsbedrift. Opgøres driftsresultatet i kr. pr. ha, er det godt 2.900 kr. pr. ha for de konventionelle bedrifter og godt 2.800 kr. pr. ha for de økologiske bedrifter. På størrelse ligger de konventionelle bedrifter mellem ca. 1.900 kr. pr. ha og 4.500 kr. pr. ha – størst driftsresultat pr. ha på de mindste bedrifter, der har en højere andel af specialafgrøder.

Tabel 3 viser også, at de samlede aktiver udgør 41,6 mio. kr. i gennemsnit på de konventionelle bedrifter, heraf er de 5,5 procent gæld. Til sammenligning var der i 2018 aktiver for knap 40 mio. kr. og en gældsprocent på 54,7

Tabel 4 viser nøgletal for heltidsbedrifter opdelt efter driftsform og størrelse, 2019

Tabel 4. Nøgletal for heltidsbedrifter med planteavl opdelt efter driftsform og størrelse, 2019

Tabel 4 - Nøgletal for heltidsbedrifter med planteavl opdelt efter størrelse, 2019.

Antal ha	Konventionel	Økologi	Konventionel			
			0-100	100-300	300-600	600+
Afkastningsgrad landbrug, %	1,8	2,3	0,4	1,5	2,3	2,9
Soliditetsgrad, %	32,1	30,9	40,3	34,8	27,8	27,3
Overskudsgrad landbrug, %	16,6	20,0	3,9	15,8	21,5	15,4
Dækningsgrad, %	70,6	81,5	68,9	71,2	72,7	69,3
Kapacitetsgrad, %	123,3	127,5	93,6	115,0	136,2	140,2

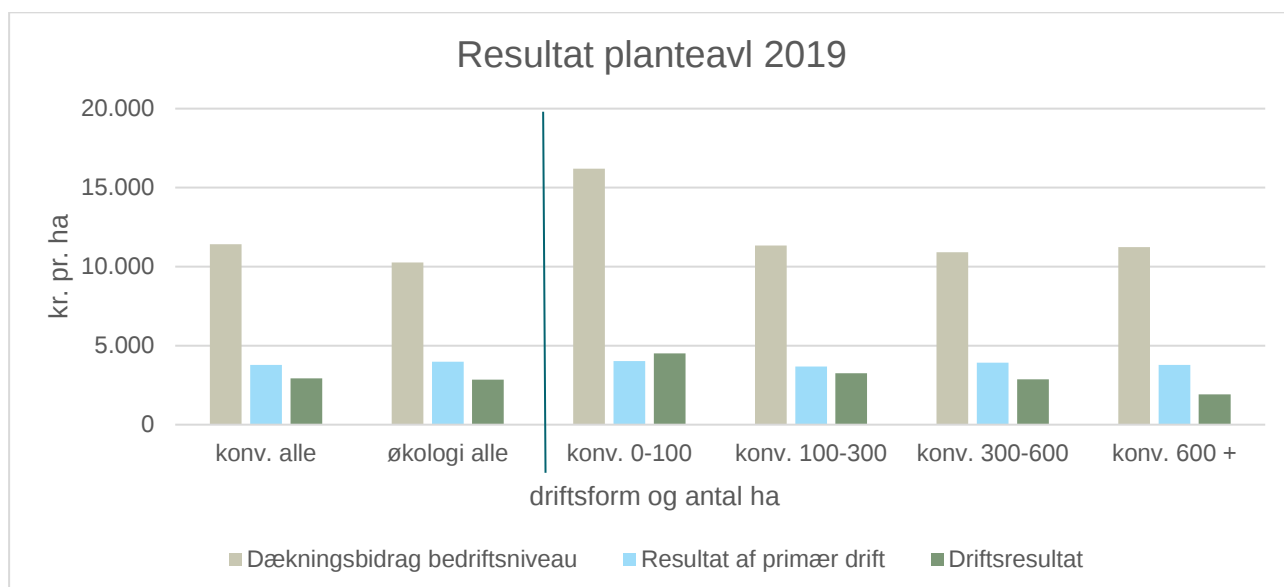
De økologiske bedrifter har lidt ringere soliditet end de konventionelt drevne i gennemsnit, til gengæld er indtjeningen lidt bedre, hvilket afspejler sig i de øvrige nøgletal.

For de konventionelle planteavlsbrug opdelt på størrelser er de mindste dem med den største soliditetsgrad, mens afkastningsgrad og overskudsgrad er højest for de større brug.

Forskellen i bedriftenes resultater og aktivmasse, gæld m.v. mellem årene skyldes blandt andet, at det ikke er præcis de samme bedrifter, der indgår i analyserne. Derfor kan ændringer i resultater sammenholdt med 2018 og tidligere år ikke opgøres præcist, men nærværende analyser giver en indikation af retning og niveau. Der skal samtidig gøres opmærksom på, at gruppen under 100 ha har en væsentlig større andel højbærdafrøder (ca. 11 procent af arealet i gennemsnit - mod knap 4 procent af arealet i gennemsnit for alle bedrifter uanset størrelse), således at deres resultat målt i kr. pr. ha vil afvige fra de andre grupper. Andelen af bedrifter i denne gruppe er imidlertid relativt lille, så det påvirker ikke resultatet af gennemsnitsbedrifterne i væsentlig grad, men der skal tages hensyn til disse, hvis man vil sammenligne økonomien med størrelse på bedrifterne.

Figur 2 viser dækningsbidrag, resultat af primær drift og driftsresultat omregnet til kr. pr. ha for et gennemsnit af konventionelle og økologiske planteavlere, samt for forskellige bedriftsstørrelser af konventionel planteavl.

Figur 2 Resultatopgørelse opdelt efter driftsform og bedriftsstørrelse. Driftsresultaterne i driftsformer og de forskellige størrelsesgrupper skal vurderes under hensyntagen til, at der er væsentlige forskelle i driftsform og af andel specialafgrøder i de enkelte grupper. Konventionelle bedrifter under 100 ha har en relativt stor andel af specialafgrøder med 11 pct. mod ca. 4 pct. for alle konventionelt drevne bedrifter i gennemsnit.

Investerings- og finansieringsbehov

Tabel 5 viser nøgletal for investeringsomfanget på bedrifterne. Da afskrivningerne er en vurdering af aktivernes værdiforringelse, skal der investeres i samme størrelsesorden som afskrivningerne for at opretholde samme standard på produktionsapparatet.

Tabel 5. Investerings- og finansieringsbehov for heltidsbedrifter med planteavl opdelt efter bedriftsstørrelse, 2019.

Tabel 5 - Investerings- og finansieringsbehov for heltidsbedrifter med planteavl opdelt efter driftsgren og størrelse, 2019.

Antal ha	Konventionel Økologi		Konventionel			
			0-100	100-300	300-600	600+
Landbrugsareal, ha	246	228	73	177	415	772
Investeringer i 1.000 kr.						
Driftsbygninger	129	87	87	90	147	521
Inventar, husdyrbrug	12	5	6	15	4	11
Inventar, markbrug	395	192	160	237	681	1.428
Grundforbedring	19	13	2	20	19	28
Investering produktionsanlæg i alt	555	298	256	362	850	1.988
Driftsmæssige afskrivninger	512	373	200	382	796	1.459
Nettoinvestering produktionsanlæg	43	-75	56	-20	54	529
Jord og immaterielle aktiver	618	510	208	466	1.157	1.251
Nettoinvestering landbrug	661	435	263	445	1.211	1.780
Beboelse, biler og aktiver udenfor landbrug	160	142	42	134	383	-51
Samlede investeringer	1.332	950	506	962	2.390	3.188
Likviditet i 1.000 kr.						
Likviditet før anlægsinvesteringer	884	558	405	646	1.435	2.291
Likviditetsoverskud/-behov	-455,3	-391,4	-106,1	-316,5	-957,7	-992,3
Nøgletal						
Selvfinansiering, %	66,4	58,8	80,1	67,1	60,0	71,9
Nettoinvestering landbrug, kr. pr. ha	2.685	1.909	3.619	2.512	2.920	2.305

Den investeringssum, der overstiger afskrivningerne, kaldes nettoinvesteringerne og er en værdiforøgelse på bedriften. Finansieringsbehovet er beregnet som årets resultat før skat, korigeret for afskrivninger, reguleringer, andre tilbageførsler vedrørende finansaktiver og gæld samt privat udtræk.

Der er en positiv nettoinvestering i produktionen for alle grupperinger på nær økologiske planteproducenter, hvilket betyder, at den samlede værdi af produktionsanlæg på de konventionelle bedrifter er steget efter afskrivninger. Det er primært maskiner og driftsbygninger, der investeres i. Maskinerne udgør i gennemsnit 63-80 pct. af investeringerne og driftsbygningerne ca. 17-33 pct.

Samtidig investeres der i store mængder jord, og lægges hertil investeringer i immaterielle aktiver og aktiver uden for landbruget, er der positive samlede nettoinvesteringer i landbruget for alle grupperinger.

Der er i gennemsnit et negativt likviditetsoverskud, som betyder, at der investeres mere, end likviditeten stiger. Den gennemsnitlige selvfinansierungsgrad for konventionelt drevne planteavlbrug er på 66 pct., mens den for økologiske planteavlbrug er på 59 pct.

Ti års udvikling i planteavlsøkonomi

Tabel 6 viser den økonomiske udvikling for heltidsplanteavlbrug de seneste ti år.

Tabel 6. Ti års udvikling i resultaterne for heltidsbedrifter med planteavl.

Tabel 6 - 10 års udvikling i resultaterne for heltidsbedrifter med planteavl

År	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antal regnskaber	2.630	1.232	2.285	2.569	994	982	985	1.010	862	865
Landbrugsareal, ha	180	205	215	219	215	226	223	227	229	245
- heraf forpagtet ha	61	64	72	88	79	89	76	85	86	99
Hkg kerne i korn pr. ha ¹	62	62	66	67	68	68	61	67	49	70
Totaløkonomi i 1.000 kr.										
Bruttoudbytte	2.831	2.558	3.369	3.195	3.415	3.440	3.155	3.258	3.265	3.932
Stykomkostninger		851	847	905	1.010	1.049	1.098	996	1.001	1.153
Dækningsbidrag		2.150	2.395	2.333	2.405	2.390	2.056	2.262	2.264	2.779
- heraf DB mark		1.737	2.013	1.984	2.029	1.978	1.592	1.771	1.833	2.347
Kontante kapacitetsomkostninger		1.084	1.081	1.150	1.252	1.255	1.264	1.160	1.280	1.349
- heraf løn	189	121	161	201	299	307	321	249	273	283
- heraf maskinstation	120	172	161	183	197	206	199	203	231	283
Afskrivninger mv.	365	346	405	423	458	472	528	495	494	502
Resultat primær drift		710	955	787	694	664	265	607	490	927
Afkøbet EU-støtte	435	472	524	518	523	537	509	503	511	548
Finansieringsomkostninger	822	760	851	766	771	788	727	717	708	759
Driftsresultat	195	241	715	557	446	413	47	393	294	716
Driftsres. efter ejerløn mv.²		374	354	250	151	127	-245	-4	-105	322
Likviditet før anlægsinvesteringer		523	698	762	750	615	618	750	772	862
Aktiver, ultimo	34.044	34.487	36.320	38.898	40.158	41.166	40.284	39.953	40.794	
Gæld, ultimo	17.898	18.256	19.011	20.629	20.756	22.456	22.251	21.859	22.296	
Hensættelser, ultimo	3.518	3.576	3.848	4.169	4.504	5.441	5.222	5.395	5.408	
Egenkapital, ultimo	12.628	12.656	13.461	14.101	14.898	13.269	12.812	12.700	13.089	
Nøgletal										
Afkastningsgrad landbrug, %		1,3	1,3	1,0	1,8	1,6	0,4	1,1	0,7	1,9
Soliditetsgrad, %		37,1	36,7	37,1	36,2	37,1	32,2	31,8	31,8	32,1
Overskudsgrad landbrug, %		29,4	35,6	29,6	17,3	15,8	4,8	11,4	7,7	16,8
Dækningsgrad, %		71,6	73,9	72,1	70,7	69,8	64,3	69,6	69,5	71,1
Kapacitetsgrad, %			137,5	126,6	120,1	118,7	98,5	110,2	104,3	123,6

¹ Udbytte vægtet efter dyrket areal i vårbyg, vinterbyg, vårhvede, vinterhvede, rug, tritcale og havre

² Ejerløn mv. inderholder ejerfamiliens løn og korrigerer for værdiændring på stambesætning

I 2019 udgør dækningsgraden ca. 71 procent af bruttoudbyttet, hvilket er stort set det samme som i de sidste 10 år. Dækningsgraden har over en 10-årig periode blot varieret med 10 procent – mellem 64 og 74 procent. Jo højere dækningsgrad, desto bedre er virksomheden i stand til at begrænse stykomkostningerne i forhold til bruttoudbyttet eller forøge bruttoudbyttet uden samtidig at forøge stykomkostningerne i samme grad.

Kapacitetsgraden opgøres som dækningsbidraget sat i forhold til kapacitetsomkostningerne. I 2019 udgør kapacitetsgraden inkl. ejerløn 123,6 pct. og er steget med godt 19 procentpoint fra 104 pct. i 2018. Da kapacitetsgraden er højere end 100 pct., er der dækning af kapacitetsomkostningerne inkl. ejerløn og finansieringsomkostningerne.

Det dyrkede areal

Det dyrkede areal pr. bedrift har været jævnt stigende gennem hele perioden, og det samme har det forpagtede areal. I nærværende analyse er det dyrkede areal for 2019 på 245 ha pr. bedrift i gennemsnit, heraf 99 ha forpagtet.

Det dyrkede areal er dermed steget med 36 pct. siden 2010, og det tilforpagtede areal er steget med hele 61 pct.

Bruttoudbytte og dækningsbidrag

Bruttoudbyttet var i 2019 3,9 mio. kr. pr. bedrift og det højeste niveau målt i årets priser i perioden 2010 - 2019. Dækningsbidraget på bedriftsniveau udgjorde 2,8 mio. kr. i 2019 og var også det højeste i den 10-årige periode.

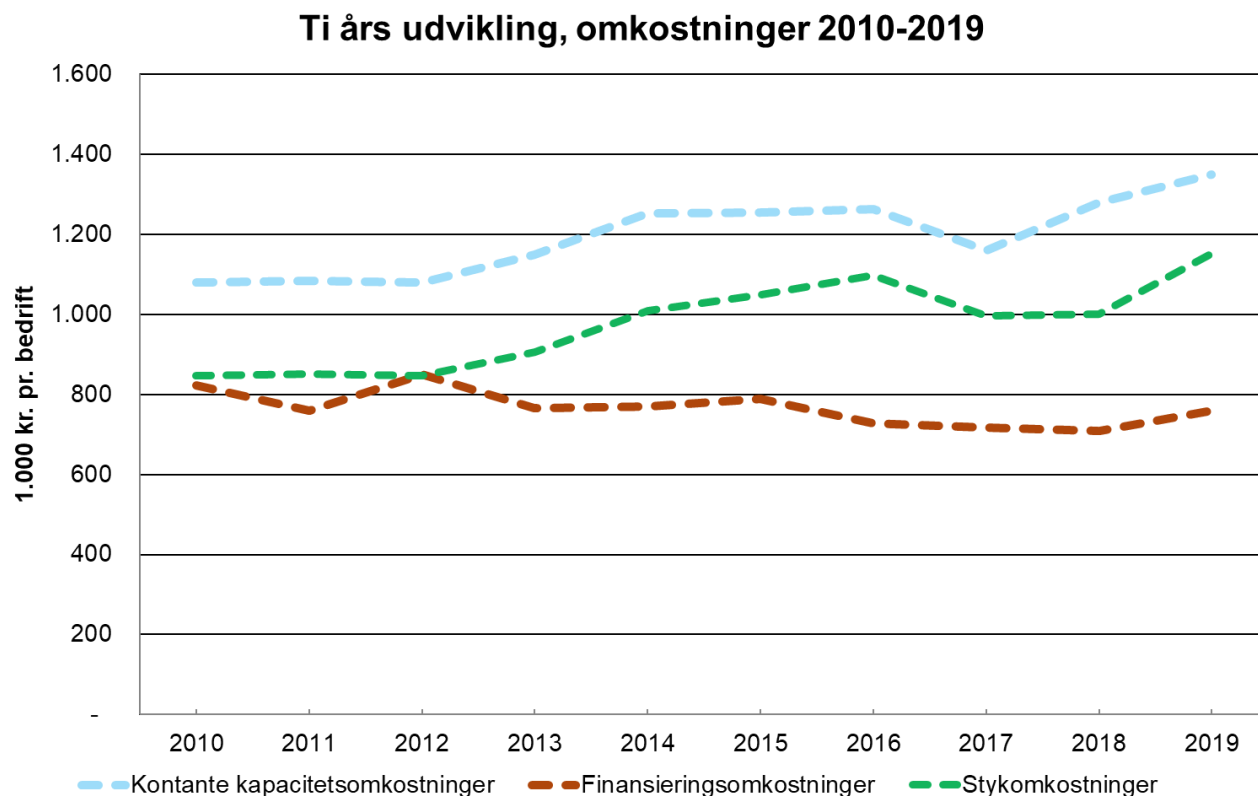
Den gennemsnitlige pris på foderhvede i 2019 var på 123 kr. pr. hkg ved et simpelt gennemsnit af salgspriser fra januar til december. I 2018 var den tilsvarende pris på ca. 126 kr. pr. hkg. I regnskaberne er høstudbyttet i korn opgjort til ca. 70 hkg pr. ha og dermed 21 hkg højere end i 2018. Det svarer til oplysninger fra Danmarks Statistik, hvor det gennemsnitlige høstudbytte i korn var på 70,1 hkg pr. ha i 2019 mod 49,4 hkg pr. ha i 2018.

I 2018 var der faldende priser på foderhvede fra 148 kr. pr. ha i januar måned til 122 kr. pr. hkg i december måned. Da hovedparten af kornet sælges i sidste kvartal eller sættes til værdi på lager svarende til december-prisen, vil det udbytte, man opnår i sit regnskab, ligge tættere på prisen i 4. kvartal end et simpelt gennemsnit over året.

Stykomkostninger og kapacitetsomkostninger

Figur 3 viser udviklingen i stykomkostninger, kontante kapacitetsomkostninger og finansieringsomkostninger i de seneste ti år for den gennemsnitlige bedrift, opgjort i løbende priser. Stykomkostningerne steg med 152.000 kr. og kapacitetsomkostningerne steg med 69.000 kr. Omregnet til omkostninger pr. ha nåede stykomkostningerne et højdepunkt i 2016, og kapacitetsomkostningerne i 2014. Finansieringsomkostningerne har været støt faldende siden 2012, og samlet set ligger indekset for 2019 på 101 med indekset for 2011 lig med 100, opgjort i løbende priser.

Figur 3 Udvikling i omkostninger 2010-2019 i årets priser (ikke korrejeret for prisudvikling).

Finansieringsomkostninger stabile

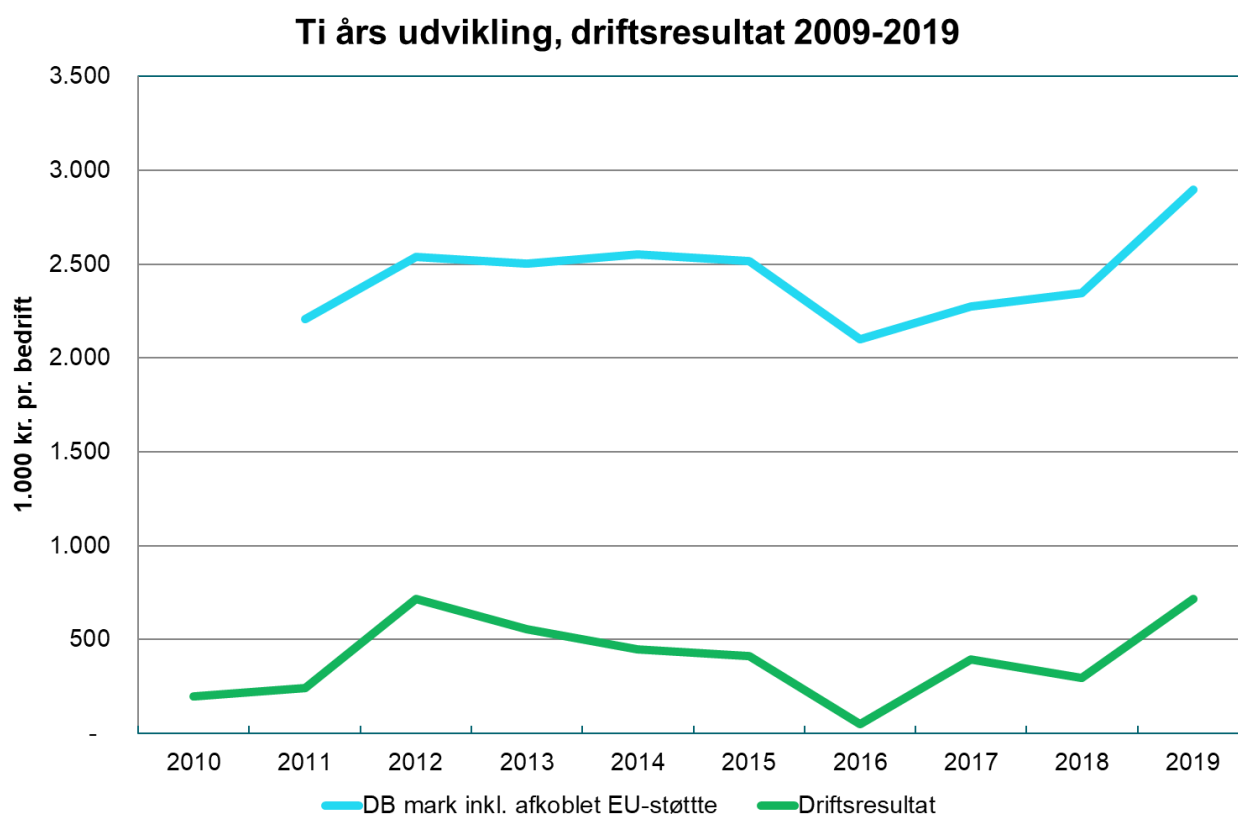
Finansieringsomkostningerne steg med 51.000 kr. fra 2018 til 759.000 kr. i 2019. Finansieringsomkostningerne generelt har været relativt stabile omkring 700.000 - 800.000 kr. pr. bedrift siden 2010, og det i en periode, hvor det dyrkede areal pr. bedrift er steget med godt en tredjedel.

Dækningsbidrag og driftsresultat

Driftsresultatet målt i årets priser var 195.000 kr. pr. bedrift i 2010 og 716.000 kr. i 2019. Der har i perioden været store udsving i det gennemsnitlige driftsresultat pr. bedrift, hvilket ses i figur 4.

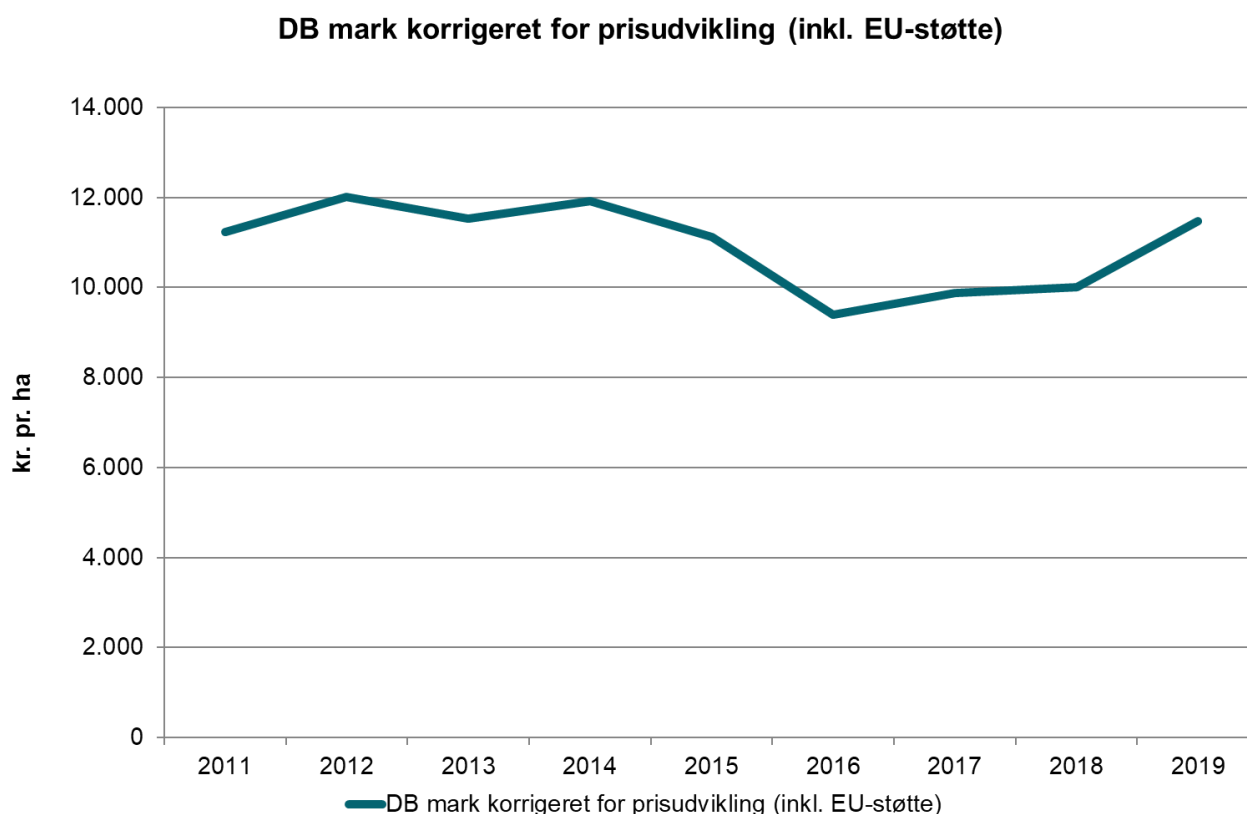
Driftsresultatet i 2019 er det bedste, der er realiseret i den 10-årige periode fra 2010 til 2019. I 2012 var driftsresultatet dog på samme niveau, og blev bl.a. drevet derop af kornpriser på et relativt højt niveau, som fortsatte ind i 2013 (se figur 1).

Figur 4 Udvikling i dækningsbidrag inklusive EU-støtte og driftsresultat i perioden 2010-2019 i årets priser (ikke korrejeret for prisudvikling).

Til illustration af udviklingen i dækningsbidragene er der i figur 5 vist dækningsbidrag i kr. pr. ha for årene 2011 til 2019. I disse tal er EU-støtten indregnet for at gøre niveauet sammenligneligt. Samtidig er de enkelte års dækningsbidrag korrejeret for prisudviklingen udtrykt ved forbrugerprisindekset, hvor 2015 er lig med indeks 100. Det ses af figur 5, at dækningsbidrag målt i kr. pr. ha i 2016 er på det laveste niveau set over perioden fra 2011 til 2019.

Figur 5 Dækningsbidrag tillagt EU-støtte i kr. pr. ha for årene 2011 til 2019, dækningsbidrag korregeret for prisudviklingen med forbrugerprisindekset og med 2015 = indeks 100.

Maskinomkostninger på planteavlsbrug

Maskinomkostninger udgør en stor del af omkostningerne til dyrkning af salgsafgrøder. Størrelse og variation i maskinomkostninger for 2019 er analyseret for planteavlsbedrifter med hovedproduktion af salgsafgrøder samt for bedrifter med fabriksroer, frø og stivelseskartofler.

De gennemsnitlige maskinomkostninger eksklusive arbejde er i 2019 en smule højere end i 2018 under hensyntagen til stigning i forbrugerindekset. Det beregnede gennemsnit dækker over en stor spredning i omkostningerne imellem de enkelte bedrifter. Den tredjedel, der har de laveste maskinomkostninger, har i 2019 i gennemsnit haft maskinomkostninger, der er 41 procent mindre end den tredjedel, der har de højeste maskinomkostninger.

Karakterisering af datagrundlag

Bedrifterne, der indgår i nærværende analyse, indgår i benchmark-konceptet "Business Check". Disse bedrifter er analyseret grundigt og udgør et validt grundlag for analysen. Bedrifter med korn, raps og frø med mere end 1.500 kr. til omkostninger og/eller indtægter til maskinstation er frasorteret.

De driftsgrene, der indgår i analysen, er salgsafgrøder på overvejende planteavlsbedrifter og overvejende svineavlsbedrifter, som primært avler korn, raps og frø. I en særskilt opgørelse er udskilt de bedrifter, der har et frøareal på minimum 15 pct. af det dyrkede areal.

Som særskilte driftsgrene er desuden udarbejdet en opgørelse for bedrifter med stivelseskartofler og fabriksroer. Sammenlignes der med tilsvarende analyse for 2012 og tidligere, var analysegrundlaget primært bedrifter med hovedproduktionen korn. I 2012 indgik fabriksroer og stivelseskartofler også i definitionen salgsafgrøder. Fra 2013 og frem er disse produktioner opgjort i selvstændige driftsgrene.

Man kan udarbejde en grov analyse af egne maskinomkostninger med udgangspunkt i virksomhedens regnskab, som vist i boksen "maskinomkostninger", og sammenligne disse med de efterfølgende resultater. I de beregninger indgår ikke aflønning af hverken ejers eller medhjælperes arbejdskraft. For at have det bedste sammenligningsgrundlag kan økonomikonsulenten udarbejde en driftsgrenanalyse for den enkelte bedrift, så det svarer til det, der indgår i nærværende analysegrundlag.

Maskinomkostninger (ekskl. arbejde)
Maskinstation netto
+ brændstof
+ vedligehold
+ afskrivninger maskiner
+ forrentning af maskinværdi
= maskinomkostninger i alt
/ antal ha
= maskinomkostninger i kr. pr. ha

Maskinomkostninger for planteavlsbedrifter 2019

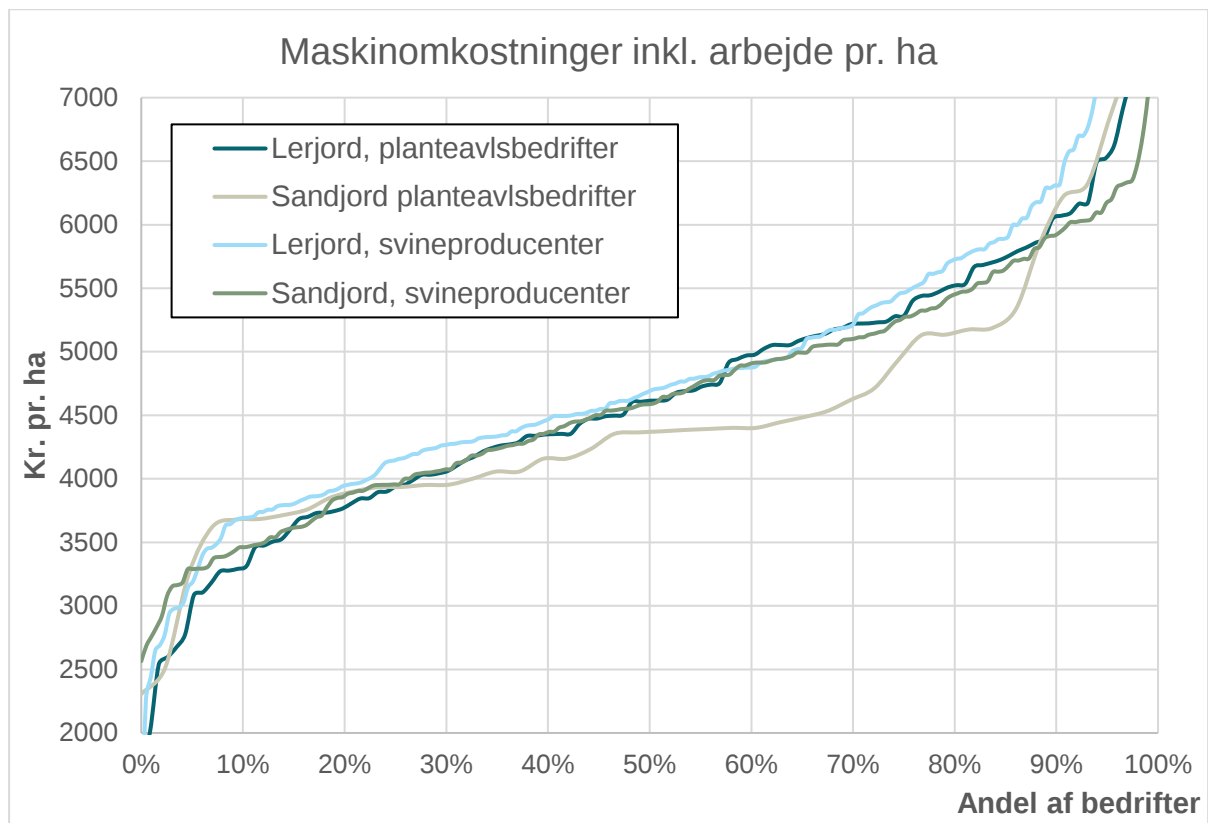
De gennemsnitlige maskinomkostninger eksklusive løn på bedrifter med salgsafgrøder (korn, raps og frø) udgør 3.410 kr. pr. ha i 2019. Skal man vurdere de samlede omkostninger til dyrkning af afgrøderne, skal der tillægges omkostninger til arbejdskraft. Den gennemsnitlige løn til ejer og medarbejdere for de bedrifter med salgsafgrøder, der indgår i analysen, udgør i 2019 omkring 1.460 kr. pr. ha, hvilket er et fald på 70 kr. pr. ha fra 2018.

Behovet for arbejdskraft er naturligvis meget afhængigt af afgrødevalg og maskiner på bedriften. Maskinomkostningerne er i denne analyse i øvrigt beregnet uden arbejdsomkostninger. Det betyder, at det ikke afspejles, hvis visse bedrifters højere maskinstationsomkostninger resulterer i lavere lønomkostninger, og man skal i øvrigt bemærke, at lønomkostningerne fra driftsgrensanalyserne til dels stammer fra skønnede beløb, der fordeles over alle driftsgrene på bedriften. Ligeledes viser omkostningerne ikke den ekstra lønomkostning, som nødvendigvis kræves, hvis bedrifterne har en maskinstationsindtægt.

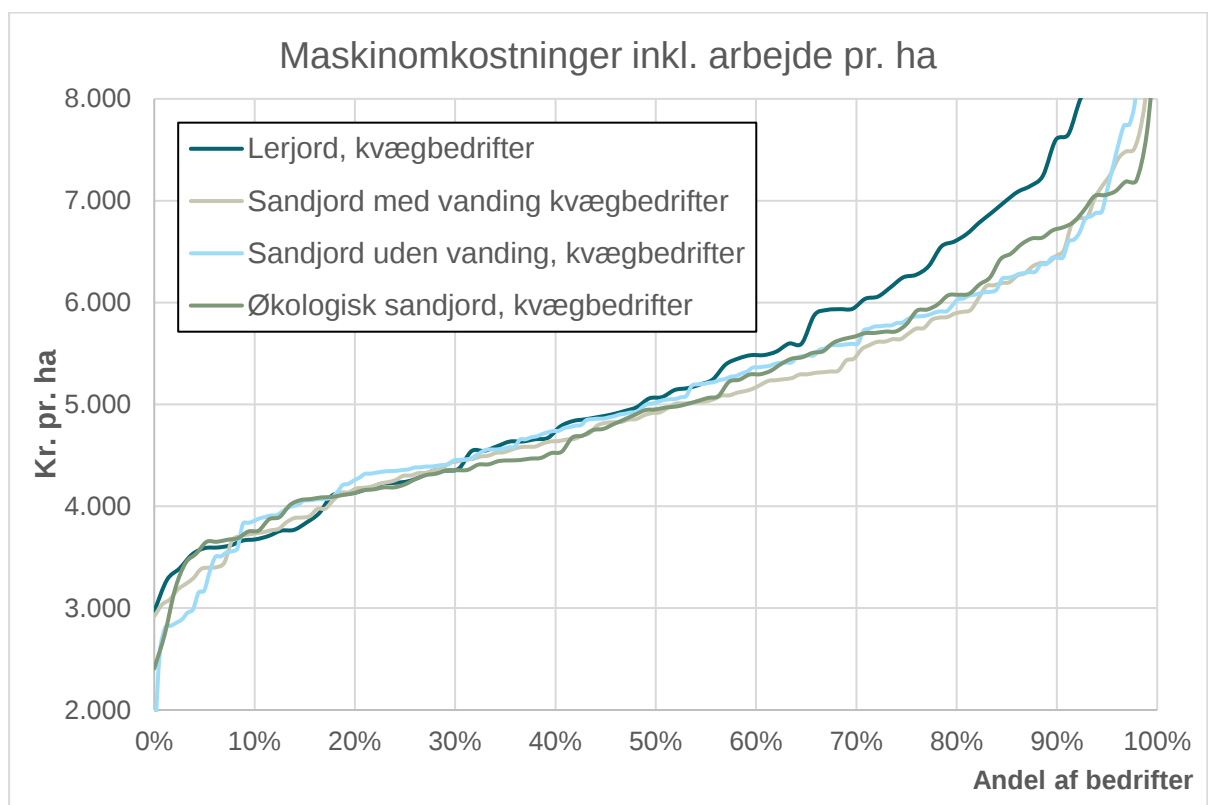
For at få den fulde analyse af maskinomkostningerne til marken, skal arbejdsomkostninger dog medtages, hvilket alt andet lige må forventes at være mindre for bedrifter med højere omkostninger til maskinstation.

Ud fra driftsgrensanalyserne fra henholdsvis producenter af salgsafgrøder (planteavl og svineavlsbedrifter), og grovfoder (kvægbedrifter) viser spredningsgrafer for de to driftsgrene en stor spredning i maskinomkostningerne inkl. arbejde.

Figur 6 Spredningen af maskinomkostninger inkl. arbejde på planteavls- og svineavlsbedrifter for 2019, fordelt på jordbunds- og bedriftstype.

Figur 7 Spredningen af maskinomkostninger inkl. arbejde på kvægbedrifter, fordelt på jordbunds- og bedriftstype.

Udvikling i maskinomkostninger

Tabel 7 viser udviklingen i maskinomkostninger i løbet af de seneste ti år. For at kunne foretage en sammenligning af omkostningerne imellem de enkelte år er priserne også angivet i 2019-priser, se figur 7. Priserne er til det formål korrigeret med udgangspunkt i forbrugerprisindekset.

Maskinomkostninger er analyseret på baggrund af årsrapporter i 2010, og driftsgrensanalyser i perioden 2011 til 2019, se tabel 7.

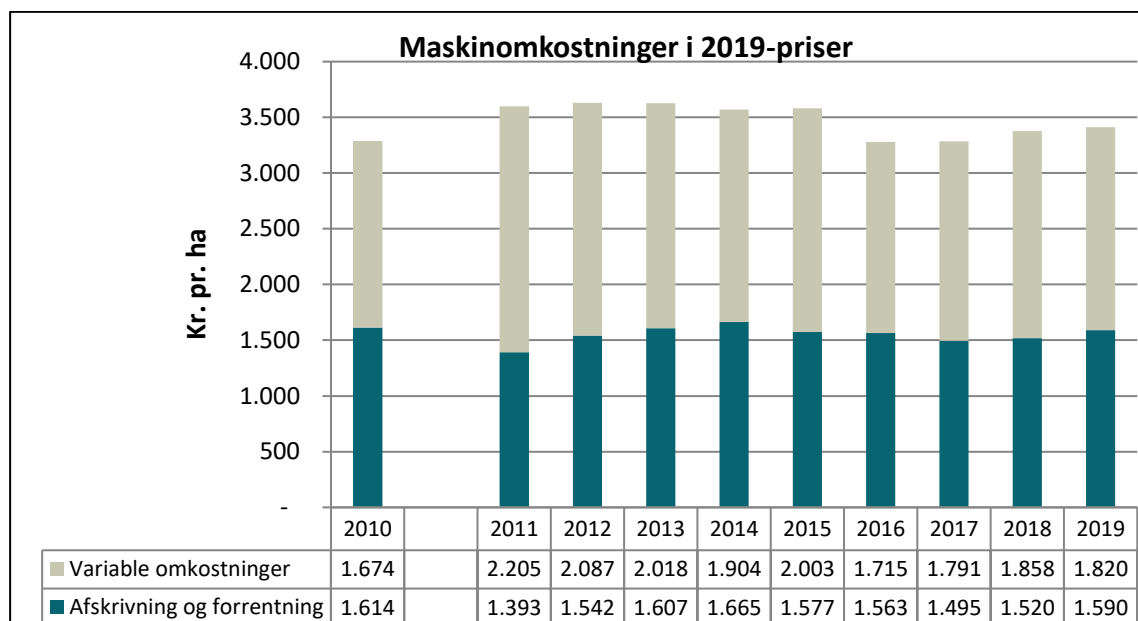
Tabel 7. Udvikling i maskinomkostninger ekskl. løn i perioden 2010 til 2019, bedrifter med salgsafgrøderne korn, raps og frø.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antal ejendomme	509	515	453	569	805	582	525	723	470	471
Areal i gns.	195	168	208	194	203	210	227	220	253	248
Kr. pr. ha										
Vedligehold	875	705	748	811	786	709	775	777	747	773
Maskinstation	225	674	482	429	391	693	397	466	525	479
Brændstof og diverse	420	674	765	697	659	541	495	524	579	568
Variable i alt inkl. maskinstation	1.520	2.053	1.995	1.936	1.836	1.943	1.667	1.767	1.851	1.820
Afskrivninger	1.022	985	1.035	1.075	1.116	1.072	1.057	1.016	1.046	1.091
Forrentning	443	312	438	467	489	457	463	459	468	499
Faste i alt	1.464	1.297	1.473	1.542	1.605	1.529	1.519	1.474	1.514	1.590
Maskinomkostninger i alt	2.984	3.350	3.468	3.478	3.440	3.472	3.186	3.241	3.365	3.410
Maskinomkostninger i 2019-priser	3.287	3.598	3.630	3.626	3.568	3.580	3.278	3.286	3.378	3.410
Indeks 2010 = 100	100	109	110	110	109	109	100	100	103	104

Omkostningerne er desuden indekseret med udgangsåret 2010 som indeks 100. Af dette indeks fremgår det, at der ved skiftet til opgørelsen efter driftsgrensanalyserne fra 2010 til 2011 er et spring fra indeks 100 til indeks 109. Det skyldes især maskinstationsomkostningerne, der i øvrigt i 2010 var på det højeste i hele den analyserede periode. I perioden fra 2011 og fremefter ligger indekset stabilt omkring 110 indtil og med 2015, hvorefter indekset falder ned til omkring 100-104. Det er vanskeligt at pege på en enkelt fremtrædende årsag til dette skifte, men "brændstof og diverse" ser ud til at finde et lavere niveau i forhold til perioden før 2016.

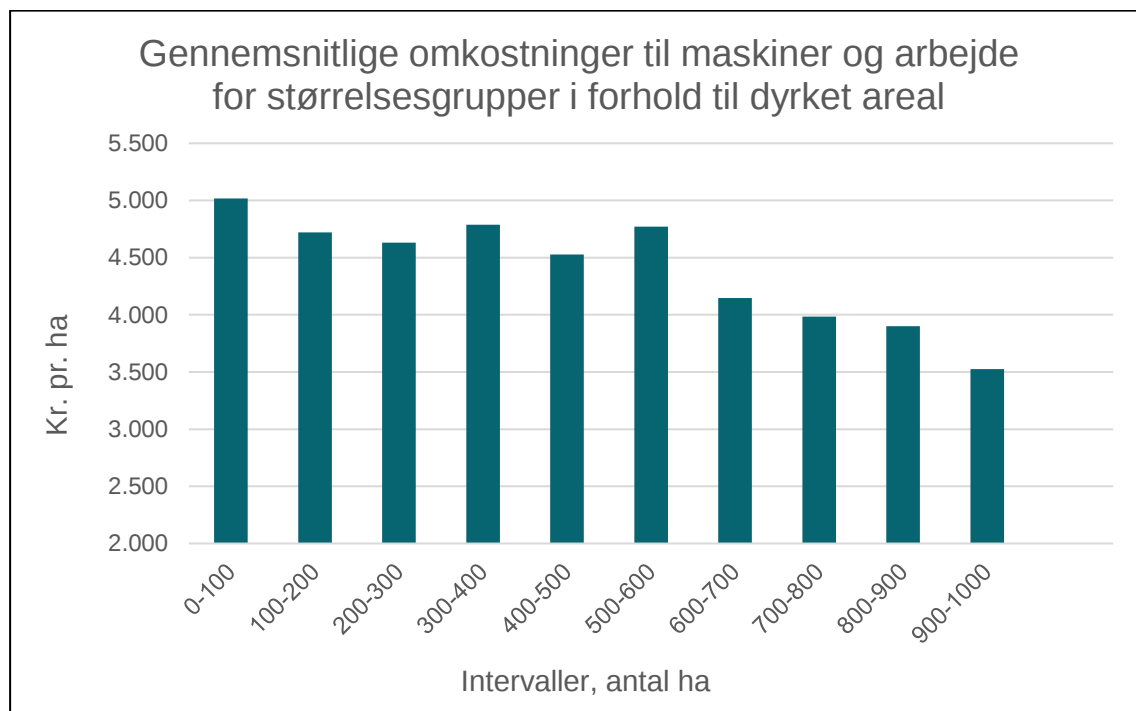
Fra 2018 til 2019 er der tale om en mindre stigning i indekset på omkring 1 pct. Der er tale om både mindre stigninger og mindre fald inden for de enkelte omkostningsposter, hvor renter og afskrivninger dog markerer sig som de poster, der trækker indekset op. Sættes de indekserede maskinomkostninger de enkelte år fra 2011 til 2019 i forhold til det dyrkede areal indikerer figur 6, at tendensen med større og større bedrifter slår igennem med lavere maskinomkostninger. Udviklingen kan dog også skyldes generelt lavere omkostninger i visse år, eksempelvis pga. lavere priser på brændstof og lavere renter.

Figur 8 Maskinomkostninger korrigeret for den almindelige prisudvikling 2010-2019 (forbrugerprisindekset) for bedrifter med salgsafgrøder. Ved vurdering af tallene bør ændringer i datagrundlag for 2011 til 2019 i forhold til 2010 inddrages i vurderingen.

I figur 9 er de gennemsnitlige omkostninger til maskiner og arbejde for 2019 gjort op i intervaller af 100 ha. Figuren viser for grupperne som gennemsnit en tendens til lavere maskin- og arbejdsomkostninger pr. ha i takt med dyrkningen af et større areal.

Figur 9 Gennemsnitlige omkostninger til maskiner og arbejde for planteavlsbedrifter opdelt i grupper af 100 ha.

Fordelingen mellem variable og faste omkostninger er forholdsvis stabil, når der ses bort fra det relativt markante fald i driftsomkostningerne i 2016. De faste omkostninger har været faldende til stabile siden 2014. Se figur 8.

Spredning i maskinomkostninger

I tabel 8 ses driftsgrensanalyserne med salgsafgrøderne korn, raps og frø opdelt i tre grupper sorteret efter maskinomkostningernes størrelse. De enkelte omkostningsposter er endvidere specificeret. Med de usikkerheder in mente, der ligger i de enkelte opgørelser, ses det, at

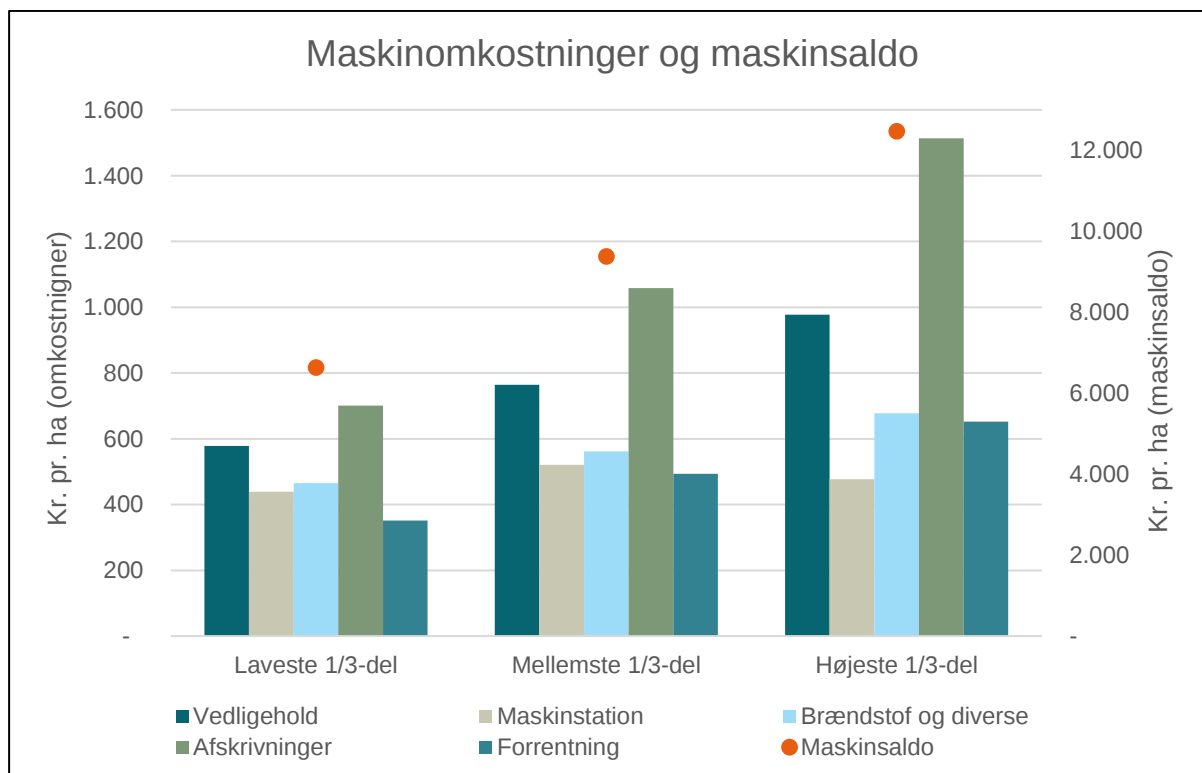
- den tredjedel af de analyserede bedrifter, der har de laveste maskinomkostninger i 2019, har maskinomkostninger, der er ca. 41 procent mindre end den tredjedel, der har de højeste maskinomkostninger. I 2018 var spredningen mellem højeste og laveste tredjedel 43 procent.
- afskrivningen i alle grupperne ligger på 11-12 pct. af maskinsaldoen, men der er en væsentlig forskel i maskinsaldoen pr. ha. Den gennemsnitlige saldo for bedrifterne med de højeste maskinomkostninger er dobbelt så høj som maskinsaldoen for bedrifterne med de laveste maskinomkostninger. Se yderligere kommentarerne til figur 8.
- den højeste tredjedel har, med undtagelse af omkostninger til maskinstation, i gennemsnit de højeste omkostninger på alle områder. Fordelingen mellem variable og faste omkostninger er for den laveste tredjedel 72 pct. variable omkostninger og 28 pct. faste omkostninger, hvor den højeste tredjedel har 65 pct. variable og 35 pct. faste omkostninger. Bedrifterne med de laveste variable omkostninger har nemmere ved hurtigt at justere deres omkostninger i forhold til produktionen.
- Der er ca. 1.800 kr. pr. ha i forskel mellem den laveste og højeste tredjedel. Antallet af ha for alle grupperne ligger på samme niveau, dog med lidt færre ha i gruppen med de højeste omkostninger.

Tabel 8. Spredning i maskinomkostninger, bedrifter med salgsafgrøderne korn, raps og frø

2019	Laveste tredjedel	Mellemste tredjedel	Højeste tredjedel
Antal ejendomme	157	157	157
Areal i gennemsnit	248	264	233
Kr. pr. ha			
Vedligehold	578	765	977
Maskinstation	439	521	477
Brændstof og diverse	465	562	677
Variable i alt	1.483	1.847	2.131
Afskrivning	701	1.058	1.514
Forrentning	351	493	652
Faste i alt	1.052	1.551	2.166
Maskinomkostninger i alt, kr.	2.535	3.398	4.297

Figur 10 viser alle omkostningsarter pr. omkostningsgruppe suppleret med maskinsaldoen. Som tidligere nævnt er næsten alle omkostningsarterne størst for gruppen med de samlede højeste omkostninger. Det er logisk, at afskrivninger og forrentning følger maskinsaldoen, men ikke logisk, at vedligeholdelse og brændstof gør det. Antages det, at en høj maskinsaldo skyldes en nyere og mere opdateret maskinpark, bør driftsomkostningerne alt andet lige falde med højere maskinsaldo. Når dette ikke er tilfældet, kan det skyldes forskellige standarder for maskinparkens vedligeholdelsesmæssige standard eller andre forskelligheder som f.eks. i udnyttelsen af maskinparkens ressourcer.

Figur 8 Opdelte maskinomkostninger fordelt på omkostningsgrupper og suppleret med maskinsaldoen pr. ha.

Maskinomkostninger – jordbund og produktion

I tabel 9 er vist maskinomkostningerne for salgsafgrøder inddelt efter fremherskende jordbundstype og bedriftstype (planteavlsbedrift eller svineproduktionsbedrift). Desuden ses maskinomkostningerne for driftsgrensanalyserne for specialiseret frøproduktion, fabriksroer og stivelseskartofler.

Bedrifter, der karakteriseres som lerjord, har JB 5-9 på mere end 50 procent af det dyrkede areal. Driftsgrensanalyser med specialiseret frøproduktion er ejendomme med salgsafgrøder, hvor arealet med frø udgør mindst 15 pct. af det dyrkede areal i driftsgrenen salgsafgrøder. I driftsgrensanalyserne for specialiseret frø, fabriksroer og stivelseskartofler opdeles data ikke på baggrund af jordbund.

Det ses i tabellen, at maskinomkostningerne på bedrifter med planteproduktion (mere end 50 procent af standardomsætningen fra planteproduktion) har større omkostninger på lerjord end på sandjord. Det samme gælder for planteavlsbedrifter med overvejende svineproduktion (mere end 50 procent af standardomsætningen fra svineproduktion), dog i mindre grad. For begge bedriftstyper gælder det, at de faste omkostninger, renter og afskrivninger er størst på bedrifterne på lerjord, og at det delvis modsvares af lavere omkostninger til maskinstation end på bedrifter med sandjord.

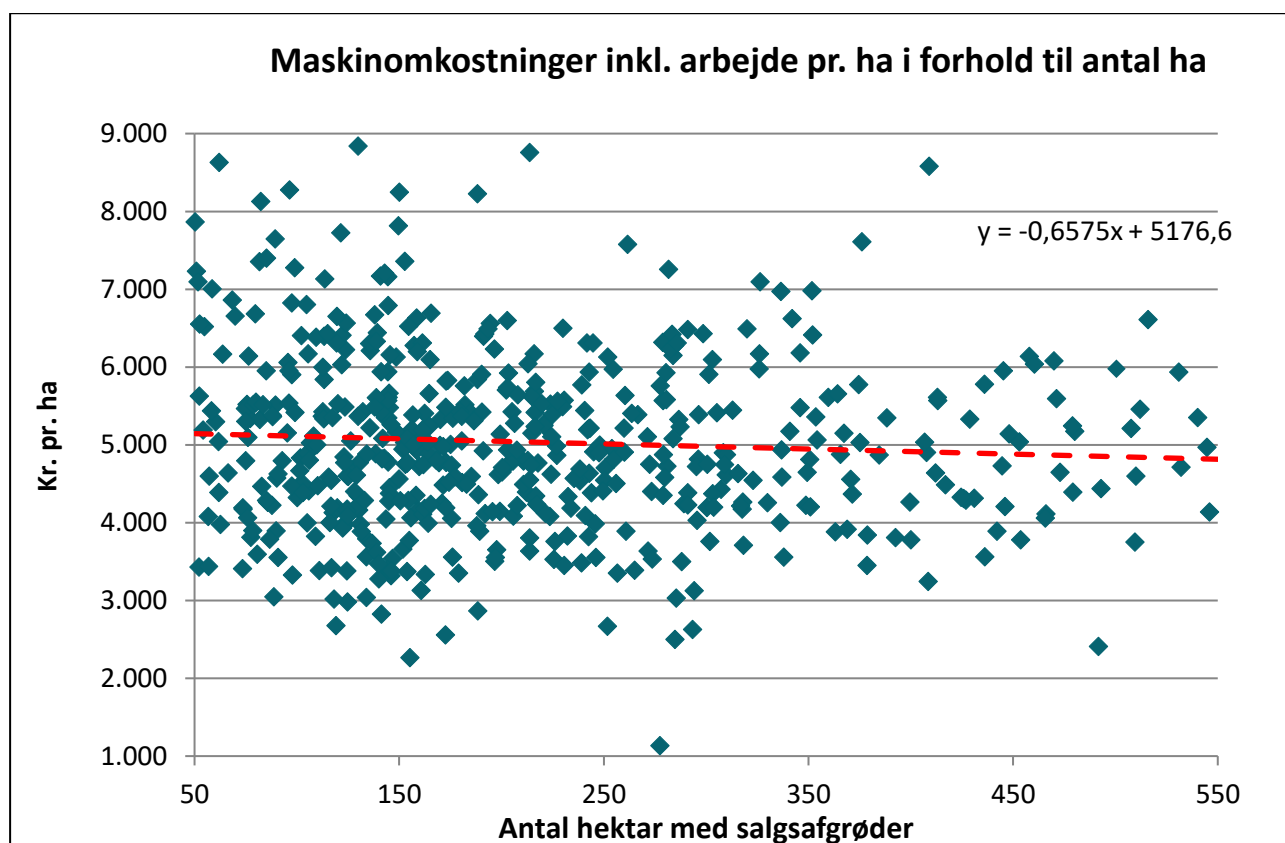
Bedrifter med frøproduktion har et lidt højere omkostningsniveau end ejendomme uden væsentlig frøproduktion, primært på grund af højere omkostninger til maskinstation. Maskinomkostningerne ved dyrkning af fabriksroer og stivelseskartofler er væsentligt højere bl.a. på grund af brugen af specialmaskiner og højere omkostninger til maskinstation.

Tabel 9. Variationen i maskinomkostninger. De første fire kolonner er baseret på driftsgrensanalyser på bedrifter med salgsafgrøder. De sidste tre kolonner er baseret på driftsgrensanalyser på bedrifter med specialiseret frø, stivelseskartofler og fabrik

Salgsafgrøder							
Bedriftstype	Planteproduktion		Svineproduktion				
Jordbund/vanding	Lerjord	Sandjord	Lerjord	Sandjord	Speciali- seret frø	Fabriks- roer	Stivelses- kartofler
Antal ejendomme	105	33	177	156	21	103	36
Kr. pr. ha							
Vedligehold	730	699	805	782	812	1.155	1.263
Maskinstation	320	498	489	570	740	1.596	3.507
Brændstof og diverse	530	583	554	606	611	760	1.074
Variable i alt	1.580	1.780	1.848	1.959	2.163	3.511	5.843
Afskrivninger	1.184	867	1.124	1.039	1.013	1.346	1.270
Forrentning	595	414	514	435	507	623	466
Faste i alt	1.780	1.281	1.637	1.474	1.520	1.968	1.736
Maskinomkostninger i alt	3.360	3.061	3.485	3.433	3.684	5.479	7.579

Figur 11 illustrerer den store variation i maskinomkostningerne på bedrifter med salgsafgrøder. Figuren viser et plot af maskinomkostninger i kr. pr. ha som funktion af arealet i ha for bedrifter med salgsafgrøder. Der er i datamaterialet ikke nogen klar sammenhæng mellem størrelsen af det dyrkede areal og størrelsen af maskinomkostninger, men der kan spores en svag tendens til, at maskinomkostningerne falder i takt med, at bedrifterne driver flere ha (se tendenslinjen). Figuren viser, at der ikke nødvendigvis opnås en besparelse i maskinomkostningerne pr. ha ved at øge antallet af ha.

Figur 9 Maskinomkostninger inkl. arbejde pr. ha som funktion af arealet for driftsgrensanalyser, bedrifter med salgsafgrøderne korn, raps og frø.

Fordeling af maskinomkostninger inkl. arbejde

En grov opdeling for bedrifter med korn, raps, og frø i faste omkostninger (renter og afskrivninger), variable maskinomkostninger (brændstof, vedligeholdelse og diverse) og i arbejds løn (medhjælpere og ejer) viser, at de tre grupper udgør hhv. 31 % faste omkostninger, 38 % variable omkostninger og 30 % arbejdsomkostninger – eller groft tilnærmet – hver en tredjedel af de samlede omkostninger. Figur 12 viser denne opdeling for gennemsnitlige omkostninger i perioden fra 2010 til 2019.

Figur 10. Fordeling af omkostninger til maskiner og arbejde pr. ha for bedrifter med salgsafgrøderne korn, raps og frø, gns. for perioden 2010 til 2019. Omkostningerne er opdelt i tre grupper: Faste omkostninger (renter og afskrivninger), variable maskinomkostninger (brændstof, vedligeholdelse og diverse) og arbejdsløn (medhjælpere og ejer).

